

Emily St. John Mandel (suom. Aleksi Milonoff): Lasihotelli

AM/31 ADMIN

EVA SUNDGREN

Kanadalais-yhdysvaltalainen Emily St. John Mandel (s. 1979) on kirjoittanut novelleja, esseitä ja kuusi romaania, joista kaksi on suomennettu. Lasihotellin lukeminen sai minut toivomaan hänen koko tuotantonsa suomentamista. Kirjailija käsittelee syvällisiä ja synkeitäkin teemoja mutta vailla kyynisyyttä tai paasaamista. Hänen kielensä on kaunista ja virkistävää kuin pulahdus syksyiseen mereen. Aleksi Milonoffin suomennos on hienoa työtä, vaikka jonkin verran tekstiin on jäänyt pilkkuvirheitä.

Lasihotellin Ensimmäinen luku Vincent valtameressä on fragmentaarinen ja hieman mystinen. Lukijalle puhuu minämuodossa Vincent, joka on jostain syystä päätynyt valtameren. Seuraavassa luvussa seurataan Vincent-nimisen naisen velipuolta Paulia

vuosina 1994 ja 1999. Romaanin tapahtumat sijoittuvat enimmäkseen vuosiin 2008 ja 2018, mutta mukana on myös vuosi 1958, 1990-lukua sekä kurkistus vuoteen 2029. Romaanissa on useita tapahtumapaikkoja ja henkilöitä, joita seurataan vuoron perään ja joiden kohtalot kietoutuvat toisiinsa.

Lasihotelli on jaettu kolmeen osaan, jotka koostuvat numeroiduista ja otsikoiduista luvuista, jotkin myös alaotsikoista, ja varustettu sisällysluettelolla, mikä nykyisin ei ole romaaneissa kovin yleistä. Koska romaanissa on useita henkilöitä ja aikatasoja, St. John Mandelin käytännöllinen ratkaisu on kirjailijalta ystävällinen ele, jota ilman romaani saattaisi vaikuttaa sekavalta. Hänen taitava tapansa vaihdella kerrontatekniikkaa on toimiva. Toisinaan hän käyttää menneitä aikamuotoja, toisinaan pysähtyy tilanteeseen preesensillä. Toisinaan hän kirjoittaa henkilöistä kolmannessa persoonassa, mikä tekee heidän tarkastelustaan etäisempää ja objektiivisempää, toisinaan hän ojentaa henkilöille mikrofonin käyttämällä minä- tai me-muotoa, kuten luvuissa 10 ja 14, jotka kumpikin on otsikoitu Toimiston kuoro.

”Oli selvää, että olimme ylittäneet rajan, mutta myöhemmin oli vaikea sanoa, missä raja oli tarkkaan ottaen kulkenut. Ehkä jokaisella meistä oli oma rajansa, tai sitten olimme ylittäneet saman rajan eri aikoina. Uusi vastaanottovirkailija Simone sai tietää, että raja oli ylipäättään olemassa, vasta päivää ennen Alkaitisin pidätystä, toisin sanoen vuoden 2008 pikkujoulupäivänä, kun Enrico kiersi aamupäivällä kertomassa meille, että Alkaitis halusi kaikki kello yhdeksi seitsemännentoista kerroksen kokoushuoneeseen.” (s. 177)

Romaanissa on monenlaisia tapahtumia, kohtauksia, motiiveja ja teemoja, ja siksi siitä saisi varmasti antoisan lukupiirikokemuksen. Keskeisin motiivi on tietysti lasihotelli eli ”erämaahan” rakennettu ylellinen hotelli, jossa on paljon lasia. Sinne rikkaat ihmiset vetäytyvät säännöllisesti lomailemaan muka kaukana sivilisaatiosta, vaikka sinne pääsee yhteysveneellä 15 minuutissa. Sinne Vincent on päätenyt töihin ja hankkinut myös Paulille työpaikan. Lasi on elementti, jonka takaa katsotaan mutta jossa myös ollaan näytteillä. Lasihotellissa henkilöt ovat kuin vitriinissä kertojan ja lukijan tarkasteltavina mutta myös mahdolliselle tuntemattomalle uhalle alttiina pimeän metsän keskellä. Millaiset ihmiset hakeutuvat töihin syrjäiseen paikkaan, jossa asutaan ja tehdään työtä samalla porukalla poistumatta mihinkään? Onko heillä kenties jotain salattavaa?

Hotellin kanta-asiakkaisiin kuuluu Jonathan Alkaitis, joka myös ostaa hotellin. Vincent lähtee tämän 34 vuotta itseään vanhemman rikkaan liikemiehen mukaan elääkseen luksuselämää miehen ”vaimona”. Alfauros Jonathanin rahaimperiumi perustuukin

pyramidihuijaukselle, joka paljastuu. Moni sijoittaja menettää kaikki säästönsä, jotkut päätyvät itsemurhaan. Alkaitis tuomitaan 170 vuodeksi vankilaan, jossa hän elää omissa unelmissaan ”vastaelämää”, jossa kaikki olisi mennyt toisin eikä hän olisi joutunut vankilaan. Alkaitis ei ole kovin sympaattinen hahmo:

”Useimmat niistä, joiden kanssa Alkaitis on nykyään tekemisissä, eivät ole sellaisia ihmisiä joita hän arvostaa. Muutama poikkeuskin on – mafiosot, jotka johtivat pelottavia rikollisimperiumeja, tai entinen vakooja, joka toimi vuosikymmenen kaksoisagenttina – mutta jokaista kummisetää ja kolmikielistä vakoojaa kohti vankilassa on kymmenen miestä, jotka ovat pelkkiä roistoja. Alkaitis myöntää kyllä, että hänen hienostelunsa on hiukan tekopyhää, mutta sitä voi tietää olevansa rikollinen siinä missä muutkin ja silti kaihtaa lukutaidottomien aikuisten seuraa.” (s. 127)

Lasihotelli-romaanin henkilöt ovat täyteläisiä ja uskottavia, kuin ihmisiä eivätkä pelkkiä tyyppejä tai hahmoja. Jokainen sivuhenkilökin on harkittu ja tarpeellinen, esimerkiksi taidemaalari Olivia ja hänen mallinsa Renata, joka kuoli huumeisiin vuonna 1972.

Romaanissa on useita kuolleita henkilöitä, joista osan tapaamme ensin elossa, osaa emme. Heidän tehtävänsä on toimia elävien henkilöiden peilinä ja omantunnon kolkuttajina, sillä kuolleet näyttäytyvät eläville. Heidän tehtävänsä on tietysti myös havainnollistaa elämän arvaamattomuutta ja katoavaisuutta. On myös ihmisiä, jotka vain katoavat ja jättävät jälkeensä kaipauksen ja epä tietoisuuden siitä, mitä tapahtui ja miksi.

Kun pyramidihuijaus paljastuu ja Alkaitis pidätetään, Vincent hakeutuu rahtilaivalle töihin. Hän muuttaa ulkonäköään ja aloittaa uuden elämän, joka miellyttää häntä suuresti. Mutta sitten hän katoaa laivan kannelta myrskyn aikaan kaukana merellä. Rahtilaivayhtiö palkkaa entisen johtajansa konsultiksi selvittämään katoamista yksityisetsivän kanssa, jonka moraali vaikuttaa arveluttavalta. Mutta mitä oikeastaan selviää?

Lasihotellin keskeisiä teemoja ovat luottamus ja sen pettäminen. Ihmiset haluavat useimmiten uskoa hyvää muista ja varsinkin itsestään. Ihmiset valehtelevat ja petkuttavat toisiaan niin suurissa kuin pienissäkin asioissa, mutta ehkä yleisin petoksen laji on itsepetos:

”Tarjoilija otti heidän juomatilauksensa, ja Paul poistui miestenvessaan piikittämään, ei paljon, vain sen verran että sai valutettua maailmasta vähän kaaosta pois. Hän seisoi hievahtamatta vessakopissa viiden syvän henkäyksen ajan ja palasi sitten pöytänsä. Hän

oli nyt rauhallisempi, aikaerorasituksen pahin särmä oli pyöristynyt. Kaikki oli hyvin.”
(s. 302)

Pyramidihuijauksella on kauaskantoiset seuraukset. Moni menettää koko omaisuutensa ja joutuu luopumaan yltäkylläisestä elämäntavastaan. Moni menettää maineensa, työpaikkansa ja vapautensa. Joku menettää itsekunnioituksensa, joku taas sopeutuu uusiin olosuhteisiin. Yksi sopeutujista on Leon Prevant, joka hylkää liian kalliiksi tulleen omakotitalonsa Floridassa ja lähtee vaimonsa kanssa asuntoautolla kiertämään maata elättäen itsensä tilapäisillä hanttihommilla. Prevant menettää korkean ammattiasemansa ja omaisuutensa mutta keksii tavan sopeutua. Lasihotellin toiminta loppuu omistajansa vankilatuomioon eikä kiinteistölle löydetä ostajaa. Se jää tyhjilleen eräänlaiseksi turhamaisuuden monumentiksi – päältä näyttävä mutta tyhjää täynnä, kuten valheelle rakennettu menestys.

Emily St. John Mandel: Lasihotelli. Suomentanut Aleksis Milonoff. Tammi, 2023

Eva Sundgren on helsinkiläinen kirjoittamisen ja sosiologian maisteri Jyväskylän yliopisotsta